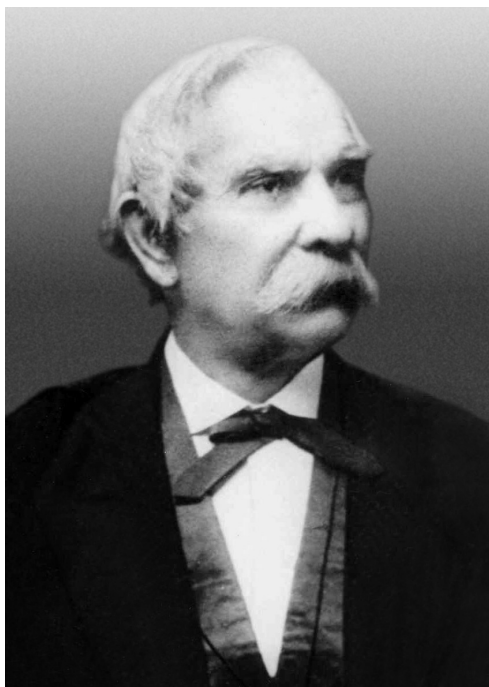

DR. ZLAMÁL VILMOS

(morvai)

1803–1886

Orvosdoktor, a Pesti Egyetem Orvosi Kara állatgyógyászati tanszékének és állatgyógyintézetének vezető tanára 1841-től 1851-ig, a Pesti cs. kir. Állatgyógyintézet igazgatója 1851-től 1853-ig, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. A legelsőek egyike volt, akik Magyarországon az állatorvos-tudományt nemcsak a gyakorlati életbe vezették be általánosan, hanem – elismerést szerezve fontosságának – tudományos tekintetben is magas színvonalra emelték.

Zlamál Vilmos 1803. június 25-én Morsitz községben (Morvaország) született. Középiskoláit a kroměříži (Kremsier) gimnáziumban végezte 1817-től 1822-ig. Kiváló tanuló volt. Kötelező katonai szolgálatának letelte után Bécsben folytatta tanulmányait. Két évig filozófiát tanult, majd 1827-től 1830-ig hallgatója volt a Josephinum orvosi intézetnek, amelyet kiváló eredménnyel végzett el. 1830. november 13-án „a szülészet és sebészet magisterének” nevezték ki. Mint katonarost, a 63. számú gyalogezredbe osztották be. 1833 őszén a cs. és kir. udvari tanács rendeletével Bécsbe küldték az Állatorvosi Tanintézetbe. Innen a két-éves tanfolyam bevégzése után Temesvárra helyezték. Itt a határszéli ezredek állategészségügyét vezette. Ily módon került Magyarországra, ahol azután haláláig maradt, és teljes rokonszenvvel csatlakozott a magyar néphez. 1838 júliusában országos állatorvosnak (regni veterinarius) nevezték ki; ekkor megvált

a katonai szolgálattól, és Pestre költözött. Ugyanez év december havában Torontál vármegyében, Ivánda községben tett kísérletet a keleti marhavész elleni oltással. Első gondja lett az állategészségi-rendőri intézkedések életbeléptetéséhez szükséges utasítások és szabályok megszerkesztése. Második feladatául az állatgyógyászat megfelelő szervezését tűzte ki maga elé. Különösen érdekelte az a kérdés, honnan származik a marhavész, és azt honnan hurcolják be Magyarországra. Ennek megvilágítására, „marhavészabroszt” készített.

Zlamál 1838-ban, amikor országos hivatalát elfoglalta, még nem beszélt magyarul. Teljes szorgalommal igyekezett azonban nyelvünket elsajátítani, úgyhogy 1841-ben már magyar nyelven tette meg írásbeli hivatalos előterjesztéseit, egyzersmind az állatgyógyintézet növendékeinek is magyar nyelven tartott előadásokat.

1843. szeptember 7-én (Hoffner József halála után) Zlamál Vilmost egyetemi nyilvános rendes tanárrá, egyben az akkori állatgyógyintézet igazgatójává nevezték ki. Ismételten lépéseket tett, hogy az állatorvosi tanintézetet önállóvá tegye, a tanerőket szaporítsa, de eredménytelenül. Végül is, amikor az 1868-ban létesített Országos Közegészségi Tanács tagja lett, sikerült elérnie, hogy az állatgyógyintézet még egy tanárral és egy segéddel gyarapodjon. A szabadságharc folyamán vezénylete alatt tanítványaiból nemzetőri századot létesített. Emiatt állásától több évre felfüggesztették, sőt felesége közbenjárása nélkül az akasztást sem kerülte volna el. Az egyetemi állatgyógyintézet 1851 augusztusában mint Pesti cs. kir. Állatgyógyintézet különvált az egyetemtől, Zlamál azonban továbbra is megmaradt az egyetem kötelékében, s állatgyógyintézeti előadásain kívül az egyetem orvosnövendékeinek is előadásokat tartott; azok részére állatjárványtant adott elő.

A Magyar Tudományos Akadémia 1864-ben levelező tagjává választotta. Tiszteleti tagja volt a harkovi és doparti állatorvosi tanintézetnek. 1867-ben a minisztériumban az állat-egészségügyi osztály szervezését bízták rá. A minisztériumban 1874-ig dolgozott, ez idő alatt sok állat-egészségügyi szabályzatot alkotott. Képviselte a magyar államot Zürichben, az 1867 szeptemberében tartott III. Nemzetközi Állatorvos Kongresszuson. Közreműködött a keleti marhavész ellen hozott, 1874. évi XX. törvénycikk, továbbá az 1859. évi, az állati ragályokról szóló szabályrendelet megalkotásában is.

Zlamál Vilmos tanári működése folyamán legfontosabbnak tartotta az oktatás elmélyítését, a szorosabb értelemben vett szaktárgyak behatóbb ismertetését. Neveltetésénél fogva az empíria képviselője volt, és így az alapvető természettudományi tantárgyakra kevesebb súlyt helyezett. Intézményünk tanrendjében legelőször az ő idejében van szó állatorvosi ügyrendészetről, amelyet a járványtannal együtt adott elő egészen 1881. évi nyugalomba vonulásáig. Mint tanár

ZLAMÁL VILMOS MELLSZOBRA
AZ EGYETEM PARKJÁBAN
(MADARASSY WALTER ALKOTÁSA)

és hivatalnok kötelességtudó és pontos volt; tanítványai előtt atyai, jó bánásmóddal szerzett magának rokonszenvet és tiszteletet.

Országos állatorvossá való kinevezésétől fogva egész késő öregségéig rendszeresen írt. A szaklapokban megjelent értekezéseinek száma meghaladja a százat. Munkáit inkább a gyakorlati hasznosságra való törekvés jellemzi. Kutató, alapos észlelő és észleleteinek hasznát gyakorlatilag mérlegelő ember volt, és ezt részletező és értelmes előadással szerencsésen egészítette ki.

Idegen származása ellenére, ami a hangejtésén egész haláláig érezhető volt, túlnyomóan magyar nyelven írt, más nyelven írott önálló, nagyobb műve nincs is. Munkái nyelvezetében a magyarosságra törekedett.

1874-ben az osztrák császári Vaskoronarend III. osztályú lovagkeresztjével tüntették ki. Tanárságától 40 évi működés után, 1881-ben lépett vissza. A király 56 évet meghaladó buzgó és sikeres szolgálata elismerésül magyar nemességet adott neki, és a morvai előnév használatát engedélyezte számára.

Morvai Zlamál Vilmos nagy buzgalmú, mind az állatorvosi szakoktatásban, mind a magyar állategészségügy fejlesztésében úttörő munkára hivatott férfiú volt, aki önzetlen lelkesedéssel munkálkodott az állatorvos-tudomány fejlesztésén, magas színvonalra emelésén.

1886. november 11-én halt meg, 84 éves korában; Budapesten, a Kerepesi úti temetőben hantolták el.

1973. október 27-én, a születésének 170. évfordulója alkalmából rendezett emlékülés keretében avatták fel szobrát (Madarassy Walter alkotása) az egyetem parkjában.

Irodalom

- Kotlán Sándor: *A magyar állatorvosképzés története 1787–1937. A M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztálya alapításának 150-ik évfordulója alkalmából.* Pátria, Budapest, 1941. 210 p.
- Kovács Ferenc: Emlékezés dr. Zlamál Vilmosra, születésének 170. évfordulóján. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1974. 29. 2. 139–143.
- 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás 1787–1987.* Szerk.: Holló Ferenc. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1987. 464 p.